
BURSA BAKIM VE YETİŞTİRME YURTLARINDAKİ ÇOCUKLARDA YAPILAN BESLENME DURUMU ARAŞTIRMASI

Dr. Burhan İleriye (*)

Giriş :

Yeterli ve dengeli beslenme, hastalıklara karşı direnci artıran önemli etmenlerden biridir. Özellikle iyi beslenemiyen çocuklarda, hastalanma olasılığı artar, hastalıklar daha ağır seyreder, öldürücü olmayan hastalıklar ölümlere neden olur. Ülkemizde daha önce yapılmış yöresel ya da bölgesel araştırmalar, yeterli ve dengeli beslenememenin, özellikle çocuklarda önemli bir sorun olduğunu göstermektedir (1, 3, 4, 8, 12, 13). Bu konuya katkıda bulunmak amacıyla 1977 yılı ilkbaharında Bursa Bakım ve Yetiştirme Yurtlarındaki çocukların beslenme durumu saptanmıştır.

Çocuk Bakım ve Yetiştirme Yurtları 6972 sayılı korunması gerekli çocuklar hakkındaki yasaya göre düzenlenmiştir. Bu yasayla her ilde, bedensel, ruhsal ve aktöresel (ahlâkî) gelişmeleri tehlikede olup, ana ve babasız, ana ve babası belli olmayan, ana ya da babası tarafından terkedilen veyahut da ana ve babası tarafından ihmal edilip kötü yollara sürüklenme durumuyla karşı karşıya olan çocukları korumak ve yetiştirmek amacıyla bir birlik kurulması ve bu birlik eliyle 0-6 yaşlarındaki çocukların çocuk bakım yurtlarında, 7-18 yaşlarındakilerin ise yetiştirme yurtlarında barındırılması ve bakımı öngörülmüştür. Denetim ve yönetim yönünden çocuk bakım yurtları Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının, yetiştirme yurtları ise Millî Eğitim Bakanlığının sorumluluğunda olup, her ikisi de il merkezlerindeki korunmaya muhtaç çocukları koruma birliğine bağlıdır.

Gereç ve Yöntem :

Bursa Çocuk Bakım ve Yetiştirme Yurtlarında bulunan 18 yaşından küçük 191 erkek, 94 kız olmak üzere toplam 285 çocuğun beslenme durumu, klinik muayene ve antropometrik ölçümlerle saptanmıştır.

Araştırma bulguları, Türkiye koşullarında geçerli sayılabilen Gomez sınıflandırması ve ayrıca klinik muayene sonuçlarıyla değerlendirilmiştir. Ağırlıkları ve yaşları özenle saptanan çocukların, yaşa göre

(*) Bursa Tıp Fakültesi Toplum Sağlığı Kürsüsü Asistanı

standart ağırlık yüzdesi de saptanmış ve buna göre Goméz sınıflandırması esas alınarak, ağırlığı standart ağırlığın % 91 ya da fazlası

olanlar beslenme bozukluğu yok; % 76 - 90 olanlar birinci derecede beslenme bozukluğu; % 61 - 75 olanlar ikinci derece beslenme bozukluğu ve % 60 ya da daha az olanlar üçüncü derece beslenme bozukluğu şeklinde sınıflandırılmıştır. Ayrıca her çocuk muayene edilerek, beslenme bozukluğunun klinik bulguları da aranmıştır.

Bulgular :

Araştırma kapsamına alınan Bursa Merkez Yetiştirme Yurdu, Saniye Rıza Kız Yetiştirme Yurdu ve Bursa Çocuk Bakım Yurdundaki toplam 285 çocuğun yaş ve cinse göre dağılımlarıyla bunlar arasında Goméz sınıflandırmasına göre beslenme bozukluğu saptananların sayısı ve yüzdeleri Tablo : 1'de gösterilmiştir.

Tablo: 1 — Muayene Edilen ve Beslenme Bozukluğu Saptanan Çocukların Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş Grupları (Yıl)	Muayene Edilen Sayısı		Beslenme Bozukluğu Saptananlar Sayısı		Beslenme Bozukluğu Yüzdesi	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
	0 — 4	5	17	4	10	80.0
5 — 9	32	54	26	34	81.3	63.0
10 — 14	49	70	24	56	49.0	80.0
15 — 18	8	50	3	33	37.5	66.0
TOPLAM	94	191	57	133	60.6	69.6

Muayene edilen 285 çocuğun 94'ü (% 33) kız ve 191'i (% 67) erkekti. Bunların 190'ında (% 66.7) Goméz sınıflandırmasına göre beslenme bozukluğu Tablo: 1'deki bulgulara göre kızların % 66.6'sında, erkeklerin % 69.6'sında beslenme bozukluğu bulunmakla birlikte arada anlamlı farklılık yoktur. Ancak 10 - 14 yaş grubundaki erkek çocuklarda beslenme bozukluğunun aynı yaşlardaki kızlara karşın anlamlı derecede fazla olduğu saptanmıştır ($x^2=12.58$, $df=1$, $p<0.001$).

Araştırmaya alınan çocukların beslenme durumunun beslenme bozukluğu derecelerine ve cinsiyete göre dağılımları Tablo: 2'de verilmiştir.

Tablo: 2 — Beslenme Durumunun Beslenme Bozukluğu Derecelerine ve Cinsiyete Göre Dağılımları

Beslenme Bozukluğu	Kız		Erkek		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	37	39.4	58	30.4	95	33.3
Birinci derece	42	44.7	89	46.6	131	46.0
İkinci derece	14	14.9	38	19.9	52	18.2
Üçüncü derece	1	1.0	6	3.1	7	2.5
TOPLAM	94	100.0	191	100.0	285	100.0

Klinik bulgulara göre çocukların 194'ünde (% 68.1) beslenme bozukluğu saptanmıştır. Goméz sınıflandırması ve klinik bulgularla saptanan beslenme bozukluklarının karşılaştırılması Tablo: 3'de gösterilmiştir.

Tablo: 3 — Goméz Sınıflandırması ve Klinik Bulgulara Göre Saptanan Beslenme Durumunun Karşılaştırılması

Goméz Sınıflandır- masına Göre Beslenme Bozukluğu	Muayene Edilenler Sayısı	Klinik Bulgulara Göre Beslenme Bozukluğu			
		Yok	%	Var	%
Yok	95	43	45.3	52	54.7
Birinci derece	131	40	30.5	91	69.5
İkinci derece	52	8	15.4	44	84.6
Üçüncü derece	7	—	0.0	7	100.0
TOPLAM	285	91	31.9	194	68.1

Tablo: 3 incelenirse, Goméz sınıflandırmasına göre beslenme bozukluğu olmayanların % 54.7'sinde; 1. derece beslenme bozukluğu olanların % 69.5'inde; 2. derece beslenme bozukluğu olanların % 84.6 sında ve 3. derece beslenme bozukluğu bulunanların tümünde klinik bulgulara göre de beslenme bozukluğu saptanmıştır.

Tartışma :

Bu araştırma sonuçları değerlendirilirken bakım ve yetiştirme yurtlarını da barınan çocukların, yurtlara getirilinceye dek olan yaşantılarında sahipsiz kaldıkları gerçeğinin gözönünde bulundurulması uygun olacaktır.

Goméz'in standartlarına göre araştırma kapsamına giren çocukların % 66.7'sinde beslenme bozukluğu saptanmıştır. Araştırma yapılan 285 çocuktan 131'inde (% 46) birinci derece, »2'sinde (% 18.2) ikinci derece ve 7'sinde (% 2.5) üçüncü derece beslenme bozukluğu bulunmuştur. Bu sonuçlar ülkemizde beslenme sorununun ne denli güncelliğini koruduğunu göstermektedir.

Bulunan sonuçlar ülkemizin çeşitli yörelerinde geçmiş yıllarda yapılan benzer araştırmalarla (1, 3, 12, 13) karşılaştırıldığında, önemli farklılık görülmemektedir. Araştırma bulgularını çeşitli yıllarda, bazı ülkelerde yapılan beslenme araştırması sonuçlarıyla karşılaştırdığımızda ancak geri kalmış Afrika ve Güney Amerika ülkeleriyle aynı boyutlarda olduğumuz görülmektedir.

Tablo: 3'de görüldüğü gibi Goméz sınıflandırmasına göre beslenme bozukluğu bulunanların çoğunluğunda beslenme bozukluğu -

nun klinik bulguları da görülmüştür. Ancak aynı sınıflandırmayla normal bulunan 95 çocuktan 52'sinde (% 54.7) beslenme bozukluğunun klinik bulgularının görülüşü, klinik değerlendirmelerde yanlıgı olabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç :

Bursa Bakım ve Yetiştirme Yurtlarında barınan çocuklardaki beslenme bozukluğu araştırmasının sonuçları, üzerinde önemle durulması gereken bir sorunun varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Bölgemizdeki, daha genelde ülkemizdeki çocukların beslenme durumu geri kalmış ve gelişmekte olan ülkeler çocuklarının beslenme durumuna benzemektedir. Her ne kadar araştırmaya alınan çocukların ailelerinden yeterince ilgi ve yakınlık görmedikleri ve bunun beslenme üzerine olumsuz etkisi düşünülürse de, bu denli yüksek oranda bir beslenme bozukluğunun bulunuşu, toplumun diğerkesimlerinde de beslenme bozukluğunun önemli boyutlarda olduğunu düşündürmektedir.

KAYNAKLAR

1. Aytekin, H.: Köprüköy sağlık ocağı bölgesindeki toplumun genel beslenme durumu. İhtisas tezi, Erzurum 1972
2. Baysal, A.; Beslenme Ders Kitabı, Hacettepe Üni. Yayınları, Ankara, 1975
3. Bilir, S., Ersözlü, A. : Ankara Etimesgut Bölgesinde Etimesgut merkez ve ona bağlı beş köyde çocuk sağlığı ve gelişimi üzerinde yapılan araştırma, Beslenme ve Diyet dergisi, 2, 101-111, 1974
4. Erim, A.: Ankara kentindeki altı yuvada beslenme durumu ve bununla ilgili bazı faktörler, Beslenme ve Diyet Dergisi, 2, 14-25, 1973
5. Geigy, J. İ. R., Basle, S. A. : Scientific tables, Switzerland, p.p. 613-622, 1962
6. Jelliffe, B. D.: The assesment of the nutritional status of the community, Geneva, p.p. 20-26, 1966
7. Köksal, O. : Memleketimizde millî seviyede beslenme problemleri ve çözüm yolları, İstanbul IV. Ana ve Çocuk Sağlığı Semineri tebliği, 165-180, 1965
8. Kürkcüoğlu, M. : Erzurum'da gizli (latent) malnütrisyonların değerlendirilmesinde hydroxyproline ölçütleri. Ata. Üniv. Tıp Bülteni, 3:1-18, 1970
9. Nelson, W. E., Vaughan, V. C., McKay, R. J., Terkbook of pediatrics, London, p.p. 164-184, 1969
10. TOB (Tabip Odaları Bülteni), 6, 49-54, 1976
11. TOB (Tabip Odaları Bülteni), 9, 10, 19-45, 1976
12. Tümerdem, Y. : Çiçek aşısı yapılan 6-14 yaşlarındaki çocuklarda bağışıklığın beslenme ile ilişkisi, Doçentlik tezi, Erzurum, 1973
13. Yalçın, C. : Ankara'nın Kuşçağız gecekondü mahallesinde çocukların beslenme durumu, Beslenme ve Diyet Dergisi, 3, 91-00, 1974